

Μανιάτης: Ελληνοτουρκικά και υδρογονάνθρακες – Προκλήσεις, προοπτικές

Άρθρο για την ιστοσελίδα liberal.gr έγραψε ο καθ. Γιάννης Μανιάτης, πάνω στους υδρογονάνθρακες και τις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Αναλυτικά:

Η Τουρκία, προωθώντας την παράνομη ΑΟΖ με Λιβύη, είναι βέβαιο ότι θα προχωρήσει και σε επόμενα βήματα, όπως αυτά έχουν ήδη προαναγγελθεί από τη στρατηγική της «Γαλάζιας Πατρίδας».

Βρισκόμαστε μπροστά σε μια κρίσιμη εθνική στιγμή που απαιτεί διαμόρφωση αρραγούς εσωτερικού μετώπου, υλοποίηση της κατάλληλης εθνικής στρατηγικής με αποφασιστική στάση σε σχέση με τις τουρκικές προκλήσεις, ενώ πρέπει να αναβαθμιστεί και η στρατηγική σχέση μας με το Ισραήλ.

A. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

A.1. Η Τουρκία έχει επενδύσει πάνω από 1,2 δις δολάρια, σε αγορές πλωτών γεωτρήσεων και συνοδευτικών πλοίων. Η επένδυση αυτή δεν έγινε για πολιτικούς ή συμβολικούς λόγους, αλλά αντίθετα, για να έχει πραγματική ανεξαρτησία από τις διεθνείς εταιρείες ερευνών, σε περίπτωση επιβολής κυρώσεων, λόγω παράνομων ενεργειών της.

Πράγματι, τα Fatih και Yavuz, όπως και τα σεισμικά Barbaros κ., εξυπηρετούν τους μεσομακροπρόθεμους στόχους της Τουρκίας να εντοπίσει κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο. Πολύ περισσότερο, που το ημερήσιο κόστος λειτουργίας αυτού του εξειδικευμένου στόλου, ξεπερνά τα 300.000 δολάρια, γεγονός που επιβάλλει την όσο το δυνατό μεγαλύτερη ανταποδοτικότητά του. Κατά συνέπεια, αυτό που βλέπουμε τους τελευταίους μήνες, με τις γεωτρήσεις στην ΑΟΖ της Κύπρου, δεν είναι τυχαία συμβάντα, αλλά μόνο ένα μέρος του

σεναρίου που θα εξελιχθεί στο άμεσο μέλλον και όχι μόνο στην κυπριακή ΑΟΖ.

A.2. Η Τουρκία θεωρεί ότι πλέον είναι μια μεγάλη περιφερειακή δύναμη, που μιλά ισότιμα και μπορεί να αγνοεί τόσο τις ΗΠΑ και το NATO, όσο και την Ε.Ε., ακόμη και τη Ρωσία, με την οποία οι σχέσεις της έχουν αναβαθμιστεί σε εξαιρετικό επίπεδο, διευρύνοντας την απόστασή της από τη Δύση και ασφαλώς αφήνοντάς την ψυχρά αδιάφορη για την (ανύπαρκτη) προοπτική προώθησης των σχέσεων της με τους ευρωπαίους. Αυτό σημαίνει ότι οι όποιες σε βάρος της κυρώσεις πρέπει να έχουν στόχευση, ώστε να είναι αποτελεσματικές και όχι «η μπάλα στην εξέδρα».

A.3. Η Τουρκία κατά την πάγια τακτική της, πάντα προειδοποιεί για τις μελλοντικές κινήσεις της, προκειμένου να «ψαρέψει» αντιδράσεις της απέναντι πλευράς και ανάλογα με το βαθμό αντίδρασης, να συνεχίσει, ή να αναπροσαρμόσει τη δράση της. Αυτό πρέπει να γίνει απόλυτα κατανοητό από την ελληνική πλευρά, η οποία διαχρονικά θεωρεί ότι η Τουρκία απλά απειλεί χωρίς να υλοποιεί, γεγονός που έχει οδηγήσει μετά τη μεταπολίτευση σε αρνητικές εξελίξεις.

Είχε προειδοποιήσει στη Γ.Σ του ΟΗΕ για την εισβολή στη ΒΑ Συρία και την πραγματοποίησε, αφού πρώτα πήρε το πράσινο φως από ΗΠΑ και Ρωσία.

Είχε προειδοποιήσει από το τέλος 2017 ότι δεν θα επέτρεπε τη γεώτρηση της ENI στο οικόπεδο 3 της κυπριακής ΑΟΖ και το Φεβρουάριο 2018 πραγματοποίησε την απειλή της, ακυρώνοντας τη γεώτρηση.

Είχε προειδοποιήσει ότι δεν αναγνωρίζει την κυπριακή δικαιοδοσία στο οικόπεδο 7, που είχε παραχωρηθεί νόμιμα σε ENI, TOTAL και πράγματι κατέβασε γεωτρύπανο στο 7, που απ' ο,τι φαίνεται, λόγω ανικανότητας των Τούρκων τεχνικών, υπέστη και τεχνικές αβαρίες.

Είχε προειδοποιήσει ότι θα οριοθετήσει ΑΟΖ με την περιορισμένης ευθύνης κυβέρνηση Σάραζ της Λιβύης και πριν

λίγες μέρες το πραγματοποίησε, έστω και με τις αρνητικές αντιδράσεις που εισέπραξε από παντού (ΗΠΑ, Ρωσία, ΕΕ). Τον τελευταίο χρόνο, σε όλα τα επίσημα fora, τόνιζα επίμονα την ανάγκη να αποτραπεί με κάθε τρόπο η εξέλιξη αυτή, γιατί ανεξάρτητα από οποιαδήποτε λεκτική καταδίκη από όλους, θα δημιουργούσε για τον Τ. Ερντογάν ένα θετικό γι αυτόν τετελεσμένο. Η τελευταία φορά που το είχα επισημάνει ως βέβαιο κίνδυνο, ήταν πριν δύο ακριβώς μήνες, στο διεθνές συνέδριο “Eastern Mediterranean Energy Leadership Summit”, που έγινε στο Καβούρι, με τη συμμετοχή πολλών αρμόδιων εκπροσώπων.

A.4. Η Τουρκία δεν έχει κυρώσει τη Διεθνή Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας UNCLOS, κυρίως επειδή στο άρθρο 121, παρ. 2, 3, αναφέρεται ότι έχουν ΑΟΖ όλα τα νησιά, ανεξαρτήτως μεγέθους, όπως οι χερσαίες εκτάσεις, φτάνει να μπορούν να συντηρήσουν ανθρώπινο μόνιμο πληθυσμό, ή οικονομική δραστηριότητα. Προφανώς, αυτό μέχρι πρόσφατα αφορούσε κυρίως το σύμπλεγμα Καστελορίζου, τώρα όμως, μετά την εμφάνιση της «Γαλάζιας Πατρίδας», φαίνεται ότι για τους Τούρκους αφορά μέχρι και την Κρήτη!!! Αυτή η έξω από κάθε λογική, αλλά και κάθε αρχή διεθνούς δικαίου αλλοπρόσαλλη και κατάφωρα παράνομη προσέγγιση, γίνεται για λόγους συγκεκριμένους. Αντίθετα, στη Μαύρη Θάλασσα, αναιρώντας τον εαυτό της, η Τουρκία έχει χαράξει ΑΟΖ, με βάση με τη Μέση Γραμμή Ίσων Αποστάσεων (όπως η Ελλάδα διεκδικεί να εφαρμοστεί), από τα τέλη του 1986, μετά από διαπραγματεύσεις με την τότε Ε.Σ.Σ.Δ.

B. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ ΑΤΛΑΝΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

B.1. Η Ε.Ε., εισάγει από τρίτες χώρες πάνω από 85% του φυσικού αερίου που καταναλώνει, της τάξης των 400-500 δις κυβ μέτρων, κατανάλωση που αναμένεται να αυξηθεί ίσως και κατά 50% μέχρι το 2050. Η εξάρτηση αυτή της Ε.Ε. από εισαγωγές φυσικού αερίου, του σπουδαιότερου καύσιμου για τις οικονομίες της, είναι 39% από Ρωσία, 27% από Νορβηγία, 8% από Αλγερία, 12% από LNG εισαγόμενα από Κατάρ, ΗΠΑ, κ.α.

Ταυτόχρονα, μέχρι το 2025, λήγουν πολλά από τα μακροπρόθεσμα

συμβόλαια ύψους 100 δις κυβ. μέτρων, γεγονός που δημιουργεί νέες προοπτικές αξιοποίησης των κοιτασμάτων της Ανατολικής Μεσογείου, αλλά και του LNG, στο βαθμό που το φυσικό αέριο είναι το καύσιμο μετάβασης προς μια απανθρακοποιημένη ευρωπαϊκή οικονομία, με στόχο το 2050, το 90% της ενέργειας να παράγεται από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.

B.2. Η Ε.Ε. πρέπει να κατανοήσει, μετά από μια αναγκαία εκτεταμένη κι επίμονη ελληνοκυπριακή διπλωματική εκστρατεία, που πρέπει να αναπτυχθεί άμεσα, ότι η περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και κυρίως τα κοιτάσματα φυσικού αερίου Κύπρου κι Ελλάδας (και Ισραήλ), αποτελούν τη μοναδική νέα πηγή ενεργειακής τροφοδοσίας της και μάλιστα από δύο κράτη – μέλη, που διαμορφώνουν τα νέα όρια της ευρωπαϊκής ΑΟΖ, γεγονός που σημαίνει μείωση του μεγάλου κινδύνου της για ενεργειακή εξάρτηση από τρίτες χώρες, γεγονός που έχει αναγνωρισθεί σε όλα τα Συμβούλια Κορυφής ως ένας από τους κορυφαίους κινδύνους για τις ευρωπαϊκές οικονομίες.

Υπό ευνοϊκές προϋποθέσεις, μέσω Κύπρου κι Ελλάδας, η Ε.Ε. μπορεί να τροφοδοτείται τα επόμενα χρόνια με το 8-10% του συνόλου του φυσικού αερίου που καταναλώνει, ποσοστό αναλογικά τεράστιο και πρωτόγνωρο για την ευρωπαϊκή ενεργειακή ασφάλεια.

B.3. Καμία ευρωπαϊκή χώρα δεν είναι διατεθειμένη να συγκρουσθεί με την Τουρκία για λογαριασμό μας, εκτός αν υπάρξουν συγκεκριμένα οικονομικά συμφέροντά της. Το ΝΑΤΟ, παρά τις πιέσεις που ασκούνται από την ελληνική πλευρά, εκτιμώ ότι δεν πρόκειται να αποστεί του μόνιμου ρόλου του Πόντιου Πιλάτου, ενώ ο πρόεδρος Ντ. Τραμπ δηλώνει θαυμαστής του Τ. Ερντογάν, παρά τις αντιδράσεις του State Department και του Ελληνο-Αμερικανικού lobby.

Γ. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Την περίοδο 2011-2014, η Ελλάδα δρομολόγησε με ταχύτητα όλες τις διαδικασίες για γεωστρατηγική αναβάθμισή της σε νέο, σημαντικό ενεργειακό κόμβο, σπουδαίο για όλη την Ευρώπη.

Το 2011, με το Ν. 4001/2011 και πιο συγκεκριμένα με το άρθρο 156, για πρώτη φορά, νομοθετήσαμε την πρόβλεψη του δικαίου της θάλασσας UNCLOS, ότι όλα τα νησιά (περιλαμβανομένου προφανώς του συμπλέγματος Καστελορίζου, της Γαύδου και των Οθωνών), ανεξαρτήτως μεγέθους, έχουν ΑΟΖ, που ορίζεται όπως και για τις χερσαίες περιοχές. Πρόκειται για μια πρόβλεψη, η οποία έκτοτε διαρκώς χρησιμοποιείται από το ελληνικό ΥΠΕΞ, στις ρηματικές διακοινώσεις μας στον ΟΗΕ, όταν η Τουρκία παραβιάζει τα εθνικά κυριαρχικά δικαιώματα.

Η αξιοποίηση των εθνικών κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, που ξεκίνησε το 2011, σήμερα έχει αποφέρει συμβάσεις σε 12 θαλάσσιες και χερσαίες περιοχές της χώρας. Ουσιαστικά, παρά τις τεράστιες καθυστερήσεις της τελευταίας πενταετίας, έχει αρχίσει να διαμορφώνεται ένας νέος τομέας της εθνικής οικονομίας, αυτός της αξιοποίησης υδρογονανθράκων, με προσέλκυση επενδύσεων από διεθνείς ενεργειακούς κολοσσούς (EXXON MOBIL, TOTAL, REPSOL, EDISON), με τη συμμετοχή των δύο εξαιρετικά σημαντικών ελληνικών εταιρειών ENERGEAN κι ΕΛΠΕ, ενώ ταυτόχρονα, πάνω 10 Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών στα ελληνικά ΑΕΙ, διαμορφώνουν το σύγχρονο ανθρώπινο δυναμικό που θα στελεχώσει με απόλυτη αξιοπιστία τον τομέα αυτόν.

Από την πλήρη απουσία της χώρας το 2009 στις υποδομές διαμετακόμισης φυσικού αερίου, την περίοδο 2010 – 2014, διαμορφώθηκε ένα πλήρες σύστημα αναβαθμισμένων υποδομών και νέων αγωγών, που όχι μόνο σχεδιάστηκαν, αλλά και εντάχθηκαν και χρηματοδοτήθηκαν από τα Κοινά Ευρωπαϊκά Προγράμματα PCIs.

Έτσι, κερδίσαμε τη μάχη για υλοποίηση του TAP, απέναντι στο Nabucco, τον οποίο στήριζαν τα ισχυρότερα αμερικανικά κι ευρωπαϊκά lobbies, εντάξαμε στον ευρωπαϊκό ενεργειακό σχεδιασμό τον EastMed, ως μιας νέας όδευσης μεταφοράς αερίου από την Ανατολική Μεσόγειο, που είναι νέα πηγή τροφοδοσίας, δρομολογήσαμε την υλοποίηση του ελληνοβουλγαρικού αγωγού IGB, ως του αρχικού τμήματος του Vertical Corridor, ενός νέου αγωγού τροφοδοσίας των ανατολικών Βαλκανίων, αναβαθμίσαμε κατά 70% την υποδομή LNG της Ρεβυθούσας, ενώ ενσωματώσαμε στον

εθνικό σχεδιασμό τη μονάδα F.S.R.U. της Αλεξανδρούπολης.

Το σύνολο των υποδομών αυτών, στην πλήρη ανάπτυξή τους, μπορεί να συνεισφέρει έως 35-40 δις κυβ. μέτρα, ποσότητα που πλησιάζει το 8-10% του συνόλου της ευρωπαϊκής κατανάλωσης φυσικού αερίου. Μάλιστα, η συμμετοχή αυτή είναι από νέες πηγές τροφοδοσίας, με νέες οδεύσεις, γεγονός που παρέχει στη χώρα ένα πρωτόγνωρο, εξαιρετικά ισχυρό, διπλωματικό όπλο, αναφορικά με την προώθηση και προάσπιση όλων των εθνικών συμφερόντων.

Την ίδια περίοδο 2010-2014, αναπτύξαμε μια προωθημένη, εξαιρετικά χρήσιμη, νέα εθνική ενεργειακή (και όχι μόνο), πολιτική και διπλωματία, με τη στρατηγική συνεργασία κυρίως με το Ισραήλ και στη συνέχεια με την Αίγυπτο. Με την εφαρμογή αυτού που ονομάζω «Κοινό Ενεργειακό Δόγμα Ελλάδας-Κύπρου», οι συνεργασίες αυτές διαμορφώνουν ένα νέο τοπίο προώθησης των αμοιβαίων εθνικών συμφερόντων, με στόχο την ειρήνη κι ευημερία στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Δ. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ ΑΥΡΙΟ

Δ.1. Η Τουρκία, προωθώντας την παράνομη ΑΟΖ με Λιβύη, είναι βέβαιο ότι θα προχωρήσει και σε επόμενα βήματα, όπως αυτά έχουν ήδη προαναγγελθεί από τη στρατηγική της «Γαλάζιας Πατρίδας». Το χειρότερο σενάριο θα ήταν, η κρατική της εταιρεία ερευνών υδρογονανθράκων ΤΡΑΘ, να εξασφαλίσει τους επόμενους ελάχιστους μήνες, από την απομονωμένη Λιβυκή κυβέρνηση, συμβόλαιο ερευνών σε θαλάσσιο τεμάχιο νότια της Κρήτης, σε περιοχή που εμπεριέχεται στη δήθεν ΑΟΖ Τουρκίας-Λιβύης. Δεν χρειάζεται να επεκταθώ περισσότερο, στο τι μπορεί να σημαίνει αυτό σε σχέση με τα εθνικά κυριαρχικά μας δικαιώματα. Η εξέλιξη αυτή πρέπει να αποτραπεί με κάθε τρόπο.

Δ.2. Η Ελλάδα πρέπει να καταστήσει απόλυτα σαφές στην τουρκική πλευρά, τι σημαίνει το «θα υπάρξει απάντηση». Δεν αρκεί πια η επίκληση του Διεθνούς Δικαίου. Η απέναντι πλευρά πρέπει να έχει πλήρως και αρμοδίως προειδοποιηθεί για τις συνέπειες των πράξεών της. Με σαφήνεια και αποφασιστικότητα. Δεν πρέπει η

όποια αντίδραση μας, να περιμένουμε να εκδηλωθεί μόνο αν και όταν θα υπάρξει η κρίση.

Όπως μας προειδοποιούν, έτσι πρέπει και να προειδοποιήσουμε. Ασφαλώς η ενημέρωση αυτή πρέπει να δοθεί με τους κατάλληλους διαύλους και στους συμμάχους μας σε NATO, Ε.Ε. και Η.Π.Α. Θα ήταν χρήσιμο να διερευνηθεί η πιθανότητα, η ελληνική πλευρά να ζητήσει στο Συμβούλιο Κορυφής, την άρση της αναγνώρισης της λιβυκής κυβέρνησης του Σάραζ, που ουσιαστικά στηρίζεται οικονομικά και στρατιωτικά από την Τουρκία και τους Αδελφούς Μουσουλμάνους.

Και μόνη η ανάδειξη του θέματος αυτού, θα ήταν αρκετή για να γίνει κατανοητή η αποφασιστικότητα της δικής μας πλευράς, προς γνώση τόσο της Λιβυκής, όσο και κάποιων ευρωπαϊκών κυβερνήσεων που άκριτα τη στηρίζουν. Ταυτόχρονα, οι στενότερες σχέσεις με το Κοινοβούλιο της Λιβύης και το στρατηγό Χαφτάρ, πρέπει να προχωρήσουν.

Δ.3. Η στρατηγική σχέση μας με το Ισραήλ πρέπει να αναβαθμιστεί, στο φως των νέων εξελίξεων, υπερβαίνοντας μια απλή ενεργειακή και αναπτυξιακή συνεργασία, με ανάλογη αναβάθμιση και της Αιγύπτου. Για την Κύπρο δεν χρειάζεται να επεκταθώ, γιατί πάντα υπερασπιζόμουν αυτό που ονομάζω «Κοινό Ενεργειακό Δόγμα Ελλάδας – Κύπρου». Ο όρος αυτός, τα λέει όλα.

Δ.4. Στο διαγωνισμό ερευνών σε Ιόνιο και νότια της Κρήτης του 2014, γνωρίζοντας τη στρατηγική της Τουρκίας, είχαμε ορίσει στο νοτιοανατολικό άκρο της Κρήτης, τα θαλάσσια οικόπεδα 15 και 20, στα όρια της ελληνικής ΑΟΖ, σύμφωνα με τη μέση γραμμή ίσων αποστάσεων μεταξύ Κρήτης και Λιβύης. Από το 2015, ζητούσα από όλους τους υπουργούς Ενέργειας, να αναθέσουμε τα οικόπεδα αυτά σε 1-2 ενεργειακούς κολοσσούς π.χ. Αμερικανικών ή/και Γαλλικών συμφερόντων, έτσι ώστε οι εταιρείες αυτές να λειτουργήσουν υποστηρικτικά στα εθνικά κυριαρχικά μας συμφέροντα νότια της Κρήτης.

Στόχος μου ήταν, η Ελλάδα να λειτουργήσει προληπτικά –

proactively στις τουρκικές ενέργειες, και όχι μόνο εκ των υστέρων και σε απάντηση προηγηθέντων τουρκικών πρωτοβουλιών, όπως γίνεται συχνά. Μετά το 2017, που ζητήθηκαν τα δυο νότιο-νοτιοδυτικά οικόπεδα από την κοινοπραξία EXXONMOBIL, TOTAL, ΕΛΠΕ, οι δημόσιες προτάσεις μου έγιναν ακόμη εντονότερες, δεδομένου ότι είχαμε ήδη εκδηλωμένο ενδιαφέρον δυο τέτοιων κολοσσών στην ευρύτερη περιοχή νότια της Κρήτης.

Δυστυχώς, ακόμα και η υπογραφή των συμβάσεων αυτών έγινε με καθυστέρηση 1.5 έτους, ενώ μέχρι σήμερα, τα ανατολικά οικόπεδα 15 και 20, όχι μόνο δεν έχουν ανατεθεί σε αναδόχους, αλλά τώρα τα διεκδικεί η Τουρκία, μέσω της «Γαλάζιας Πατρίδας» και της δήθεν ΑΟΖ της με τη Λιβύη.

Δ.5. Σε περίπτωση κρίσης, κανένας ξένος δεν θα υπερασπιστεί τα σύνορά μας. Θα είμαστε μόνοι μας, έστω και αν συγκεντρώσουμε έναν τόμο λεκτικών συμπαραστάσεων από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα. Αυτό σημαίνει άμεση και απόλυτη προτεραιότητα στη με κάθε τρόπο στήριξη των Ενόπλων Δυνάμεών μας, που ευτυχώς διατηρούν εξαιρετική αποτελεσματικότητα και αποτρεπτική ισχύ, παρά τις χρηματικές περικοπές των χρόνων της κρίσης. Οι όποιες αναγκαίες επιχειρησιακές τροποποιήσεις, αναβαθμίσεις, χωροταξικές μεταβολές, πρέπει να υλοποιηθούν άμεσα και χωρίς καμία δημόσια αντιπαράθεση.

Δ.6. Η εθνική στρατηγική έναντι της Τουρκίας πρέπει πλέον να προσαρμοστεί ώστε να αντιμετωπίσει τις νέες, προκλητικές ενέργειές της. Θεωρώ ότι πρέπει να συγκληθεί Συμβούλιο Πολιτικών Αρχηγών, για τον προσδιορισμό της νέας εθνικής στρατηγικής. Προφανώς, μετά το πέρας του, το κοινό ανακοινωθέν πρέπει να διατυπώνει μια ενιαία, συμπαγή, αποφασιστική, ήρεμη πορεία, με ενωμένες όλες τις πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις του τόπου, μακριά από κάθε μικροκομματική σκοπιμότητα.

Ε. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Βρισκόμαστε μπροστά σε μια κρίσιμη εθνική στιγμή. Η διαμόρφωση αρραγούς εσωτερικού μετώπου, η υλοποίηση της κατάλληλης

εθνικής στρατηγικής με αποφασιστική στάση σε σχέση με τις τουρκικές προκλήσεις, η συνεχής και ανοικτή επικοινωνία με την άλλη πλευρά, η έντονη διπλωματική εκστρατεία σε όλες τις συμμαχικές πρωτεύουσες, αποτελούν βασικά στοιχεία αντιμετώπισης της κρίσης.

Να γνωρίζουν όλοι ότι είμαστε ενωμένοι!

Οι καιροί ου μενετοί!